

OKUL SAĞLIĞI HEMŐİRELIĐİ

Prof. Dr. Ayfer TEZEL

Okul Sağlığı;

- ▶ Öğrencilerin ve okul personelinin sağlığının değerlendirilmesi, geliştirilmesi,
- ▶ Sağlıklı okul yaşamının sağlanması ve sürdürülmesi,
- ▶ Öğrenciye ve dolayısıyla topluma sağlık eğitiminin verilmesi için yapılan çalışmaların tümü olarak tanımlanmaktadır.

ÜLKEMİZDE OKUL SAĞLIĞI

- ▶ En eski belge 10 Subat 1912 tarihli “Bilumum Mekatıpte Emraz-ı Sariyenin Meni, Tevessüü ve İntisarı Hakkında Nizamname”dir. Bu belgede bulaşıcı hastalıklarla savaş konusunda görev eğitim kurumlarına yüklenmiş olup **sağlık müfettişleri** ile işbirliği önerilmektedir.

ÜLKEMİZDE OKUL SAĞLIĞI

- ▶ 23 Eylül 1913 yılında çıkarılan “Tedrisatı İptidaiye Kanunu Muvakkatı” ile ilkokul eğitimi zorunlu kılınarak, okullarda sağlıklı bir çevre sağlanması konusunda eğitim yetkilileri sorumlu kılınmıştır.
- ▶ Yasaya göre, **sağlık müfettişleri ve belediye hekimleri denetimden sorumlu tutulmuştur.**

ÜLKEMİZDE OKUL SAĞLIĞI

- ▶ 3 Ocak 1927'de yayınlanan bir yönerge ile **ilkokul müfettişlerine**, okulların hijyenik koşullarının ve öğrencilerin sağlık durumlarının incelenmesi yetkisi verilmiş ve okul sağlık denetimleri sırasında dikkat edilmesi gereken konular saptanmıştır.

ÜLKEMİZDE OKUL SAĞLIĞI

- ▶ 1961 yılında 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkındaki Kanuna dayanılarak çıkartılan 154 sayılı yönerge ile okul sağlığı hizmetleri ve görevlileri açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Yönergede “sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği bölgelerde **sağlık ocağı hekimi okul sağlığı hizmetlerinden sorumludur**” denilmekte, ayrıca; hemşire, köy ebeleri, sağlık memuru, okul öğretmeni, personeli ve çocuğun aileleri ile işbirliği kurularak ekip halinde çalışmalarının zorunlu olduğu belirtilmektedir.

ÜLKEMİZDE OKUL SAĞLIĞI

- ▶ Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'nın 1984 yılında yayınladığı "Sağlık Hizmetleri Uygulama Rehberi"nde okul sağlığı hizmetlerinin ele alınma biçimi ve okul sağlığının tanımı yapılmıştır.
- ▶ 1994 yılında ise, DSÖ' nün birçok Avrupa ülkesinde yürüttüğü "**Sağlığı Geliştiren Okullar Projesi**" çalışmalarına, çeşitli bölgelerden seçtiği 10 pilot okul ile ülkemiz de katılmıştır.

MEB Beyaz Bayrak Projesi

Temiz Okul, Sağlıklı Okul

- ▶ Eğitim kurumlarının temizlik ve hijyen konusunda teşvik edilmesi, okul sağlığının daha iyi d¼zeye çıkarılması amacıyla, 03.08.2006 tarihinde, MEB ile Sağlık Bakanlığı arasında “Beyaz Bayrak İşbirliği protokol¼” imzalanmış, s¼z konusu protokol kapsamında, belirlenen kriterlere g¼re okullar denetleniyor.
- ▶ **Denetim sonucunda 100 puan ¼zerinden, 90 ve ¼zeri puan alan okullara, iki yıl için geçerli olan, okul sağlığını ve temizliğini simgeleyen“Sertifika”, “BEYAZ BAYRAK” ve “Pirinç Levha” verilmektedir.**

ÜLKEMİZDE OKUL SAĞLIĞI

- ▶ 29.09.2010 tarihli ve 27714 sayılı Resmi Gazete’de Başbakanlık Genelgesi olarak yayımlanan “Türkiye Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Programı”
 - İlk Öğretim Okullarında Okul Sütü Programının Başlatılması”
 - ”Okul kantinleri ve yemekhanelerinde yürütülen beslenme hizmetlerinde sağlıklı uygulamaların teşviki için çeşitli kampanya ve aktiviteler (Beyaz Bayrak Projesi, Beslenme Dostu Okul vb.) yürütülmesi”
 - “Okul kantin ve yemekhanelerindeki beslenme hizmetlerinin belirli aralıklarla yeterli ve dengeli beslenme ve besin güvenliği kriterlerine uygunluğu açısından denetiminin sağlanması

İLKÖĞRETİM OKULLARI İÇİN BESLENME PROGRAMI
(Yarım gün okullar için beslenme saati)

	<p><u>PAZARTESİ</u> Börek veya poğaç Ayrın Meyve (yandaki kutuda yer alan besinlerden bir tanesi)</p>	<p><u>Meyve (mevsimine göre)</u></p> <ul style="list-style-type: none">• 1 küçük boy elma• 1 orta boy portakal• 1 büyük boy mandalina• 1 salkımüzüm (1.5 iri tane)• 5 adet erik vs.
	<p><u>SALI</u> Haş yumurtalı sandviç 5 adet zeytin Meyve suyu</p>	
	<p><u>ÇARŞAMBA</u> Peynirli tost veya sandviç Ayrın Çiğ sebze (yandaki kutuda yer alan besinlerden bir tanesi)</p>	<p><u>Çiğ sebze (mevsimine göre)</u></p> <ul style="list-style-type: none">• 1 küçük boy domates• 4-5 orta boy yeşil biber• 1 orta boy havuç• 5-6 yaprak mantar vs.
	<p><u>PERSEMBE</u> Kek (tercihen meyveli) Süt Meyve (yandaki kutuda yer alan besinlerden bir tanesi)</p>	<p><u>Meyve (mevsimine göre)</u></p> <ul style="list-style-type: none">• 1 küçük boy elma• 1 orta boy portakal• 1 büyük boy mandalina• 1 salkımüzüm (1.5 iri tane)• 5 adet erik vs.
	<p><u>CUMA</u> 1 kibrit kutusu peynir 5 adet zeytin Ekmek Süt Çiğ sebze (yandaki kutuda yer alan besinlerden bir tanesi)</p>	<p><u>Çiğ sebze (mevsimine göre)</u></p> <ul style="list-style-type: none">• 1 küçük boy domates• 4 -5 orta boy yeşil biber• 1 orta boy havuç• 5-6 yaprak mantar vs.

OKUL SÜTÜ PROGRAMI

- ▶ Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,
- ▶ Milli Eğitim Bakanlığı,
- ▶ Sağlık Bakanlığı Ulusal Süt Konseyi işbirliğiyle yürütölen **Okul Sütü Programı'nın amacı; ana sınıfı dahil olmak üzere ilkokul öğrencilerine süt içme alışkanlığı kazandırmaktır.**
- ▶ 2011 yılından beri her bahar döneminde Haftada 3 gün (Pazartesi, Çarşamba, Cuma) olmak üzere 200 ml süt dağıtılmaktadır.

MEB “Okul Kantinlerindeki Gıda Satışı” Genelge (2011)

- ▶ Kantinlerde çocukların dengesiz beslenmesine, obeziteye neden olabileceğinden, doğal maden suları hariç, enerji yoğunluğu yüksek, besin değeri düşük olan (enerji içecekleri, gazlı, aromalı ve kolalı içecekler) ile kızartma ve cipslerin satışları yapılmayacak, otomatik satış yapan makineler de bulundurulmayacaktır
- ▶ Bunların yerine süt, ayran, yoğurt, meyve suyu, taze sıkılmış meyve suyu ve tane ile satışı yapılabilen meyve bulundurulacaktır."

**Okullarda
kola
ve cips**

YASAK

OKULLARDA KURU ÜZÜM DAĞITIMI PROGRAMI VELİ İZİN FORMU (EK-3)

Sayın Veli,

“Okullarda Kuru Üzüm Dağıtım Programı” Milli Eğitim Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı işbirliği içinde öğrencilerimize sağlıklı ara öğün tüketme alışkanlığını kazandırmak amacıyla hazırlanmıştır. Programla öğrencilerimize haftada 2 gün 50 gramlık paketlerde kuru üzüm dağıtılacaktır. Kuru üzüm dağıtım uygulamasına ilişkin onayınızı almak amacıyla aşağıdaki form düzenlenmiştir. Formu doldurduktan sonra çocuğunuzun öğretmenine teslim ediniz.

İL/İLÇE ADI:	
OKULUN ADI	
ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI	
SINIFI	
YAŞI (YIL)	
CİNSİYETİ	☐ ERKEK ☐ KIZ
DİYABET (ŞEKER) HASTALIĞI VAR MI?	☐ EVET (EVET ise tüketmeden önce hekime/diyetisyene danışılması gerekmektedir) ☐ HAYIR

Okullarda Sağlık İlgili Yürütölen Programlar

- ▶ Ağız ve Diş Sağlığı Eğitim Projesi (ADEP)
- ▶ Beyaz Bayrak Projesi Sağlığı Geliştiren Okullar Ağı (ASGOP)
- ▶ Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi Projesi
- ▶ Ergenlik Dönemi Değişim Projesi (ERDEP)
- ▶ İlk Yardım Eğitim Projesi Madde Bağımlılığı İle İlgili Mücadele (Sigara-Alkol ve Uyuşturucu)
- ▶ Okullarda Şiddetin Önlenmesine Yönelik Çalışmalar

NEDEN OKUL SAĞLIĞI ÖNEMLİ

2011–2012 eğitim öğretim yılında;

- ▶ ~60 bin okul
- ▶ ~17 milyon öğrenci
(6–18 yaş grubu)
- ▶ ~800 bin öğretmen+personel

Okul çocukları nüfusumuzun ~%20'sini oluşturuyor !

NEDEN OKUL SAĞLIĞI ÖNEMLİ

- ▶ Bu çağda çocuklar sürekli bir büyüme ve gelişme içindedirler.
- ▶ Büyüme çağında alınan koruyucu önlemler yaşam boyunca da etkili olacaktır.

NEDEN OKUL SAĞLIĞI ÖNEMLİ

- ▶ Okul çağındaki çocukların birçoğu için **okul**, kendi evleri dışında, toplu olarak buldukları ilk yerdir.
- ▶ Çocuk bu süre içinde, öğrenme yolu ile kendisini hayata hazırlamakta, mücadeleli ve rekabet ortamı içerisinde karşılaştığı baskı ve zorlamalara, farklı şekilde tepki göstermektedir.
- ▶ Bu bakımdan çekingenlik, saldırganlık vb. şekillerde görülen kişisel cevaplara ruh sağlığı yönünden uyumlu şekilde yön verilmesi gereklidir.

NEDEN OKUL SAĞLIĞI ÖNEMLİ

- ▶ Öğrencilerin grup halinde bir arada bulunmaları bulaşıcı hastalıkların artmasını ve hızla yayılmasını kolaylaştırmaktadır.
- ▶ Bu bakımdan okul, aynı zamanda sıkı gözlem ve koruyucu önlemlerin alınması gereken bir yerdir.

NEDEN OKUL SAĞLIĞI ÖNEMLİ

- ▶ Çocukların sağlıklı öğrenebilmeleri için bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı olmaları gerekir.
- ▶ **Görme ve işitmedeki eksiklikler**, diğer bir takım sağlıkla ilgili engeller öğrenimi güçleştirir.
- ▶ Bu nedenle, bu bozuklukların erken tanınması, düzeltilmesi, çocuğun öğrenmesi ve başarısı için gereklidir.

NEDEN OKUL SAĞLIĞI ÖNEMLİ

- ▶ Okul çağı, alma ve etkilenme evresidir.
- ▶ Eğer bu devre içinde çocuğa iyi bir sağlık bilgisi verilir, sağlıkla ilgili doğru davranışlar kazandırılabilirse, **sağlık konusunda bilinçli bir toplum yetiştirilmiş olacaktır.**

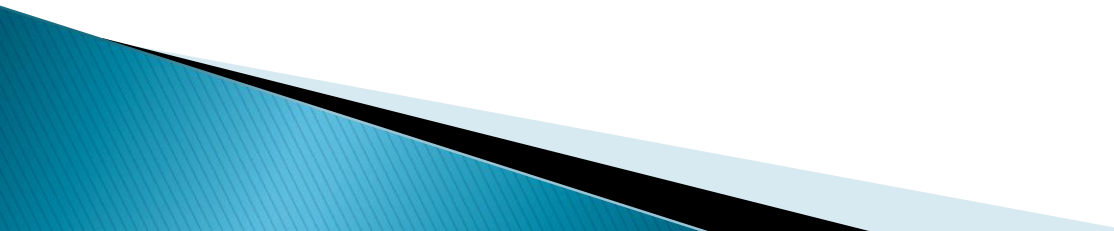
Okul çağındakilerin özel bir grup olarak kabul edilmesinin nedenleri

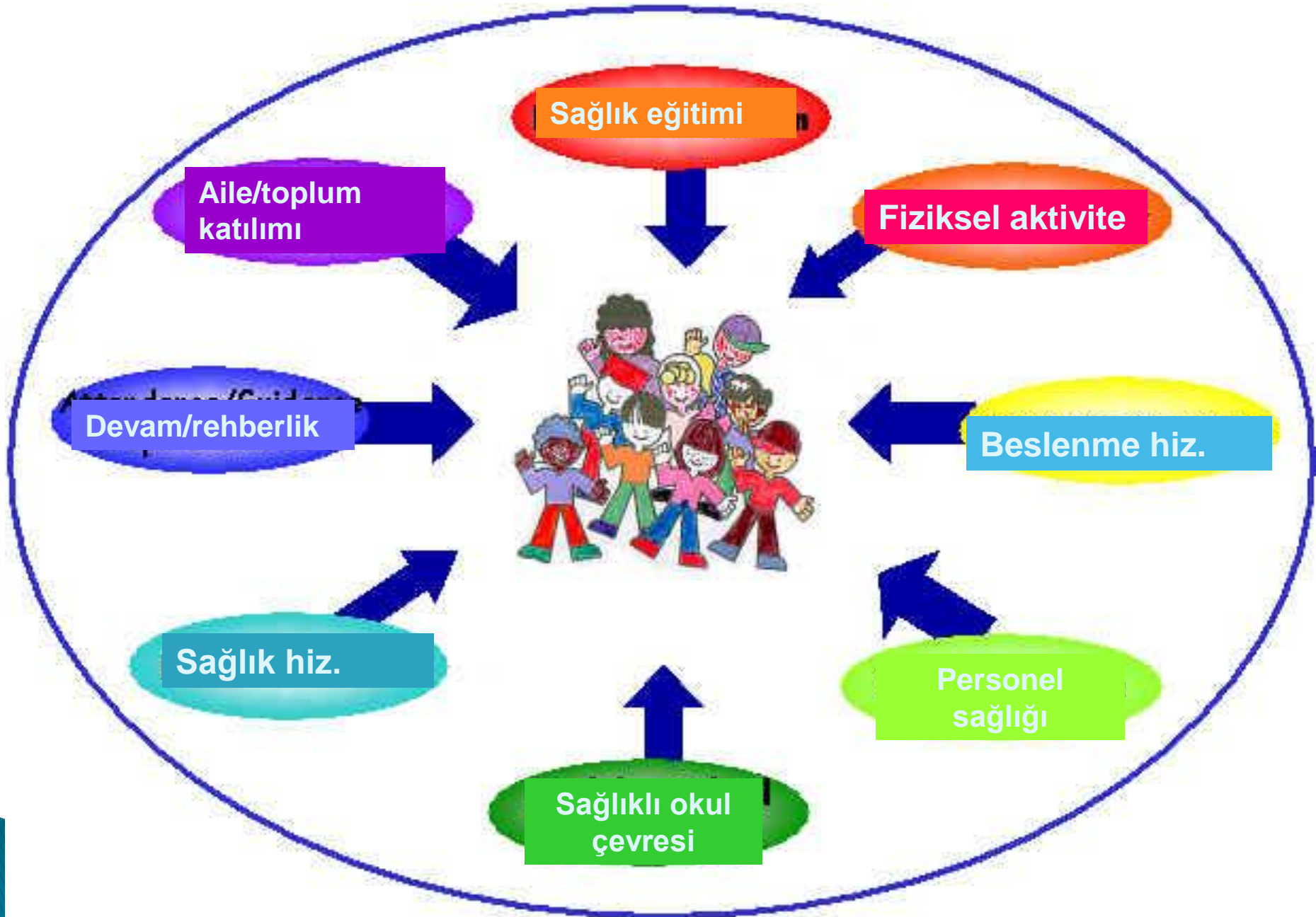
- ▶ Sürekli ve hızlı büyüme–gelişme
- ▶ Koruyucu önlemler hayat boyu etkili
- ▶ Mücadeleli ve rekabetli ortamın ruh sağlığı üzerine etkileri var
- ▶ Bulaşıcı hastalıkların artması ve yayılmasının kolaylaşması
- ▶ Görme, işitme ve diğer engeller zamanında fark edilerek halledilmeli
- ▶ Verilenleri almaya ve özümsemeye en elverişli çağlarındadırlar.

Okul Sağlığı Hizmetlerinin Amacı ve Kapsamı

- ▶ Toplumda okul çağındaki bütün çocukların mümkün olan en iyi bedensel, ruhsal ve sosyal sağlığa kavuşmalarını sağlamak ve sürdürmek, okul çocuklarının sağlıklı bir çevrede gelişimini sağlamak ve **çocukların, ailelerinin ve toplumun sağlık düzeyini yükseltmektir.**
- ▶ Ülkemizde Okul Sağlığı Hizmetlerinden **MİLLİ EğİTİM BAKANLIğI VE SAğLIK BAKANLIğI** birlikte sorumludur.

Okul sağlığı hizmetlerinin dört boyutu vardır:

1. Öğrenci sağlığı,
 2. Okul çevresi,
 3. Sağlık eğitimi,
 4. Okul personelinin sağlığı
-

1. ÖĞRENCİ SAĞLIĞI:

- ▶ *a.* Okula Kayıt Muayenesi
- ▶ *b.* Periyodik Fizik Muayeneler
- ▶ *c.* Sağlık Taramaları
- ▶ *d.* Bulaşıcı Hastalıklarla Savaş
- ▶ *e.* Kazaları Önleme ve İlk Yardım
- ▶ *f.* Ruh Sağlığı Çalışmaları
- ▶ *g.* Bağışıklama
- ▶ *ğ.* Akut ve Kronik Hastalığı Olan Öğrencilerin Tanısı Tedavisi ve İzlenmesi
- ▶ *h.* Epilepsi, diabet, astım gibi kronik sağlık sorunları
- ▶ *i.* Beden Eğitimi/Okul Sporları Çalışmaları
- ▶ *j.* Sağlık Eğitimi

Okul Çocuğu Sağlığı İçin Yapılması Gerekenler

1- Sağlık Durumu Değerlendirmesi, Korunması, Geliştirilmesi:

A- Okula kayıt muayenesi: Bazı ülkelerde uygulanan bu muayene sonunda çocuklar;

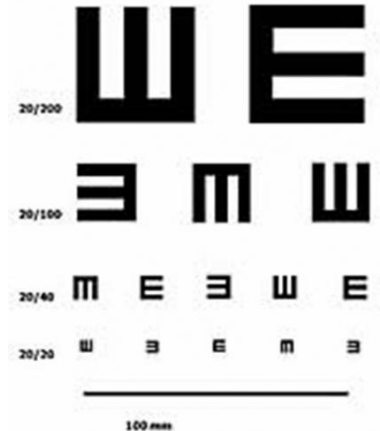
- Normal (okula başlarlar),
- Nezaret edilmesi gerekenler (daha sık kontrol),
- Eğitim alması gerekenler (zel eğitim kurumu).

B- Periyodik fizik muayeneler: Bunların amacı çocukların sağlığının değerlendirilmesi ve hastalıkların erken tanınmasıdır.

C- Taramalar: Bir çeşit periyodik muayenedir.

- a) **Görme Taramaları**: Öğrenim boyunca en önemli organ gözdür. Yapılan araştırmalar okul yıllarıyla birlikte görme kusurlarında da artış olduğunu göstermiştir.
- b) **İşitme Taramaları**: Ülkemizdeki işitme kayıplarının en önemli nedeni kronik otitis media'dır. İşitme kayıpları sonucunda davranış ve konuşma bozuklukları ortaya çıkmaktadır. Ülkemizdeki okullarda %3-10 oranında işitme kayıplı öğrenci mevcuttur.
- c) **Diş sağlığı taramaları**: Okul çağı çocuklarında en sık rastlanan sorunlardandır (%35-68).
- d) **Büyüme-gelişme taramaları**: Boy, kilo ölçümleri.

D- Bulaşıcı hastalıklarla savaş:

Her çocuk yılda bir defa hastalık yüzünden uzunca bir süre (ortalama 7 gün) okula gidememektedir. Bunu önlemek için;

- Bağışıklama,
- Erken tanı için eğitim,
- Çevre koşullarının düzeltilmesi çalışmalarına ağırlık verilebilir.

E- Kazalarla ilgili hizmetler:

Bunun önlenmesi için;

- Konuyla ilgili eğitim,
- Okul ve çevresinde gerekli önlemlerin alınması,
- Okulda ilk yardım olanaklarının bulunması.

F- Ruh sağlığı çalışmaları:

- ▶ Okul çağında en sık görülen ruhsal sorunlar davranış bozuklukları (çocuğun çevresini etkiler-huzursuzluk, sinirlilik, saldırganlık v.b.)
- ▶ Duygusal bozukluklardır (çocuğu etkiler, kekemelik, tik, gece işemesi, tırnak yeme v.b.).

G- BAĞIŞIKLAMA

T.C. Sağlık Bakanlığı Çocukluk Dönemi Aşı Takvimi

Aşılar	Doğumda	1. ayın sonu	2. ayın sonu	4. ayın sonu	6. ayın sonu	12. ayın sonu	18. ayın sonu	24. ayın sonu	ilköğretim 1. sınıf	ilköğretim 8. sınıf
Hepatit B	I	II			III					
BCG (Verem)			I							
DaBT - İPA - Hib			I	II	III		R			
KPA			I	II	III	R				
KKK						I			R	
DaBT - İPA									R	
OPA					I		II			
Td										R
Hepatit A*							I	II		
Suçiçeği**						I				

*Ekim 2012'den itibaren **Aralık 2012'den itibaren

Aşı takvimindeki tüm aşılar ücretsizdir.

DaBT-İPA-Hib: Difteri, Aselüler Boğmaca, Tetanoz, İnaktif Polio, Hemofilus İnfluenza Tip b Aşısı (Beşli Karma Aşı)

KPA: Konjuge Pnömonokok Aşısı

KKK: Kızamık, Kızamıkçık, Kabakulak Aşısı

DaBT-İPA: Difteri, Aselüler Boğmaca, Tetanoz, İnaktif Polio Aşısı (Dörtlü Karma Aşı)

OPA: Oral Polio Aşısı (Çocuk Felci Aşısı)

Td: Erişkin Tipi Difteri-Tetanoz Aşısı

R: Rapor (Pekiştirme)

Ğ-Akut ve Kronik Hastalığı Olan Öğrencilerin Tanısı

1. Akut hastalıklara yaklaşım:

Okulda sık görülen kanama, bayılma, konvülsiyon, yanıklar, zehirlenmeler, kafa travmaları, ÜSYE, ishal, kusma, karın ağrısı, burkulma, kırık, çıkık gibi durumlarda yapılan ilk yardım girişimleridir.

Bulaşıcı hastalıkların ortaya çıkması da akut yaklaşım gerektirir. Bulaşıcı hastalık ortaya çıktığında hasta olan öğrenci bulaşıcılık dönemi bitene kadar okula gelmemelidir.

Ğ-Akut ve Kronik Hastalığı Olan Öğrencilerin Tanısı

2. Kronik hastalıklara yaklaşım:

Okulda kronik hastalığı olan çocukların olması durumunda bu hastalık ile yaşamasını öğretmek gerekir. Örneğin; astımlı bir çocukta çevre kontrolü ve enfeksiyonların önlenmesi; diabetli bir çocukta kan şekerinin izlenmesi ve hastanın uyumunun geliştirilmesi; epileptik bir çocukta ise atakların önlenmesi ve kazalardan korunması için çaba harcanmalıdır.

2. OKUL ÇEVRESİ:

- ▶ Okulun yeri, binası, etrafı
- ▶ Sosyal çevresi,
- ▶ Alt yapı tesisleri,
- ▶ Oyun alanları,
- ▶ Çöplerin yok edilmesi,
- ▶ Tuvaletler,
- ▶ Su temini,
- ▶ Isıtma,
- ▶ Havalandırma,
- ▶ Aydınlatma,
- ▶ Sıralar,
- ▶ Sınıfların büyüklüğü
- ▶
- ▶

OKUL BİNASININ FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ

Okul Binası Yapılacak Yerler:

- ▶ Okullar, anayol ve tren yolundan; koku, gürültü ve duman çıkaran fabrika ve işyerlerinden uzakta; **öğrencilerin kolayca ulaşabilecekleri yerlerde** inşa edilmelidir.
- ▶ Cezaevi kahvehane gibi yerlerden en az 100 metre uzaklıkta bulunmalı ve öğrencilerin evlerine yakın olmalıdır. Eğer okul, evlerden 3-4 kilometreden daha uzak ise, **uygun bir taşıma servisi** konulmalıdır.

Okul Binası Yapılacak Yerler:

- ▶ Okul binasının güneş ışınlarını alabilmesi için, en yakındaki binadan 25 metreden daha uzakta bulunması ve öğrencilerin gözlerinin kamaşmaması için sınıfların doğuya yönelik olmaması gerekir.
- ▶ Okul alanı, öğrenci başına en az 25 metre kare düşecek genişlikte olmalı ve en azından 400 metre karelik bir bahçesi bulunmalıdır.

Okul Binasında Bulunması Gereken Nitelikler:

- ▶ Okul binaları koridor sistemine göre yapılmalıdır. Bu tür binalar, en çok dört katlı ve bir yanda sınıflar, diğer yanda koridorlar bulunacak şekilde inşa edilir.
- ▶ Koridorların en az 3 metre ve merdivenlerin en az 2 metre genişlikte olmasına dikkat edilmelidir.
- ▶ Merdiven yüksekliği 15 ve derinliği 30 cm yi geçmemelidir.
- ▶ Öğrenci sayısı üç yüzden fazlaysa, binanın her iki ucuna merdiven yapılmalıdır.

Sınıfların Nitelikleri:

- ▶ Sınıflar binanın güney ve güney-doğu tarafına yerleştirilirse, kışın güneş alma olasılığı artar.
- ▶ Sınıfların boyu 9 metreden ve eni 7.5 metreden fazla olmamalı; tavanı 2.5 metreden yüksek; kapılan dışarı açılacak şekilde ve kapıların genişliği 90 cm.den fazla olmalıdır.
- ▶ Döşemeler kolay temizlenebilen, düz ve pürüzsüz malzemedен yapılmalı, kazalara neden olmamalıdır.
- ▶ Sınıflara, öğrenci başına 2 metrekare alan ve 4.5 metre küp hava düşecek sayıda öğrenci yerleştirilmelidir.

Sınıfların Nitelikleri:

- ▶ Sınıf duvarları, açık mat renkte boyanmalı; sıralar, sol yanda pencereler bulunacak şekilde yerleştirilmeli ve pencerelerin alanı, döşeme alanının üçte birinden az olmamalıdır.
- ▶ Pencerelerin yerden yüksekliği en az 80 cm ve üst kısımları havalandırmayı sağlayacak şekilde yapılmalıdır.
- ▶ Sınıf, doğrudan güneş ışınları alıyorsa, pencerelerde perde bulunmalı ve mümkünse pencere dışında tel kafes olmalıdır.

Sınıfların Nitelikleri:

- ▶ Merkezi ısıtma sistemi tercih edilmeli ve sınıf sıcaklığı 18°C den az olmamalıdır. Eğer sınıfları sobayla ısıtmak zorunluysa, soba öğrencilerden 1 metre ya da daha uzakta bulunmalıdır.
- ▶ Sınıflardaki sıralar, çocuklarda duruş bozukluklarına neden olmayacak biçimde ve çocukların yaşına ve boylarına göre ayarlanabilir şekilde yapılmalıdır.

Okul Binalarının Diğer Nitelikleri:

- ▶ Tuvalet sayısı, her 5 erkek öğretmene 1 ve her 2 bayan öğretmene 1; 40 erkek öğrenciye 1 ve 20 kız öğrenciye 1 tuvalet düşecek şekilde hesaplanarak yapılmalıdır.
- ▶ Ayrıca 20 erkek öğrenciye 1 ve 5 erkek öğretmene 1 pisuar olmalıdır.
- ▶ Her 60 öğrenci için bir lavabo hesaplanmalı; akarsuyu bulunması gereken tuvaletler, çukura ya da kanalizasyona bağlı olmalıdır.

Okul Binalarının Diğer Nitelikleri:

- ▶ Yatılı okullarda yatakhanelerin yüksekliği en az 2.80 santimetre olmalı; yerden yüksekte bulunması gereken yataklar arasındaki mesafe 80 cm.den az olmamalıdır.
- ▶ Aydınlatma ve havalandırması yeterli olması gereken yatakhaneler, her gün ıslak olarak süpürülmeli ve zaman zaman antiseptik eriyikler kullanılarak temizlenmelidir.

Okul Binalarının Diğer Nitelikleri:

- ▶ Merkezi olarak ısıtılmalı, ama soba kullanılması zorunluysa, yangın ve dumana karşı önlem alınmalıdır.
- ▶ Yatılı okullarda mutfak, bulaşıkhanne, yemekhane, çamaşırhane ve ütü yerleri ayrı olmalıdır.
- ▶ Beden eğitimi salonları ayrı bir binada ve olabildiğince büyük yapılmalı; yüksekliği 6 metreden, boyu 28 ve eni 14 metreden az olmamalıdır.

Okul Binalarının Diğer Nitelikleri:

- ▶ Salonun döşemesi her gün temizlenmeli ve yeterli ısıtma ve aydınlatma sağlanmalıdır.
- ▶ Duşlarda sıcak ve soğuk su muslukları bulunmalı ve her beş öğrenci için bir duş hesaplanmalıdır.

Okul Binalarının Diğer Nitelikleri:

- ▶ Okul binalarında kazaları ve yangını önleyecek önlemler alınmalıdır.
- ▶ Kapılar dışa açılmalı, çıkış kapısı geniş olmalı, merdiven korkulukları çocukların kaymalarını önleyecek biçimde yapılmalıdır.
- ▶ Gerekli ilk yardım malzemesi bulunan bir oda ayrılmalı, yatılı okullarda ayrıca revir bulunmalıdır.

Okul Binalarının Diğer Nitelikleri:

- ▶ Çöpler, okul ve oyun alanlarından uzakta, kapalı yerlerde saklanmalı ve fazla bekletilmeden uzaklaştırılmalıdır.
- ▶ Okul bahçesinin etrafı duvarlarla çevrili ve zemini düz olmalı, çamur ve toza neden olmayacak şekilde inşa edilmelidir.

Okul sağlığı hizmetlerinin dört boyutu vardır:

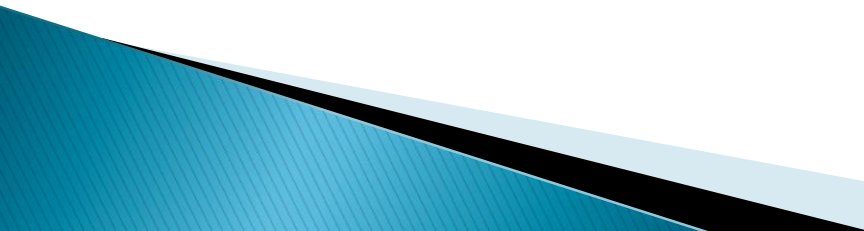
1. Öğrenci sağlığı,
2. Okul çevresi,
3. Sağlık eğitimi,
4. Okul personelinin sağlığı

3. SAĞLIK EĞİTİMİ:

- ▶ Sağlık eğitimi, çeşitli eğitim tekniklerini kullanarak hedef grupta istenilen sağlık, bilgi, tutum, davranış ve değerlerin geliştirilmesini amaçlar.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan rehberlerde ilköğretimde sağlık eğitimi başlıkları

- 1.Sağlıklı beslenme,
 - 2.Kisisel hijyen,
 - 3.Hastalıklardan korunma,
 - 4.Sporun yararları,
 - 5.Temiz hava ve güneşin yararları,
 - 6.Sağlıklı giyinme,
 - 7.Kazalardan korunma,
 - 8.İlkyardım,
 - 9.Çevrenin temizliği ve bakımı,
 - 10.Bölgesel hastalıklar (sıtma, guatr vb).
-

4. OKUL PERSONELİNİN SAĞLIĞI:

- ▶ Başta öğretmenler olmak üzere bütün okul personeli bu kapsamda yer almaktadır.

Okul Sağlığı Ekibi

- ▶ hekim,
- ▶ hemşire,
- ▶ öğretmen,
- ▶ öğrenci velisi,
- ▶ psikolojik danışman ve rehber,
- ▶ olanak varsa psikolog,
- ▶ sosyal çalışmacı
- ▶ diyetisyen

Okul Sağlığı Hemşiresi

- ▶ National Association of Scholl Nurses (NASN) okul hemşirelerini; çocukların ve gençlerin entelektüel potansiyellerini kullanarak bireysel yeteneklerini arttırmak, řu anda ve gelecekteki fiziksel, sosyal, kişisel ve emosyonel büyümelerini olumlu etkilemek için yararlı kararlar alan kişiler olarak tanımlamaktadır.
- ▶ American School Health Association (ASHA) okul hemşiresini; bakım verici, eğitici, danışman, vaka yöneticisi, savunucu ve araştırmacı etkinliklerden sorumlu meslek üyesi olarak tanımlamıştır.

Okul Sağlığı Hemşiresi

- ▶ *Mersin Üniversitesi Tıp Fakóltesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı ve Mersin Büyükşehir Belediyesinin işbirliği ile Halk Sağlığı Uzmanları Derneği'nin koordinasyonunda; "HER OKULA BİR HEMŞİRE!" sloganı ile 21-22 Mayıs 2010 günlerinde Mersin'de bir sempozyum düzenlendi.*
- ▶ 19 Nisan 2011 Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

Okul Sağlığı Hemşiresi-1:

Görev yetki ve sorumlulukları

Hemşirelerin genel görev, yetki ve sorumluluklarının yanı sıra;

- ▶ a) Görev yaptığı okulda, **okul sağlığı hizmetleri ile ilgili sorunları, gereksinimleri saptar** ve okul idaresine bildirir.
- ▶ b) Sağlık risklerinin erken tanılanması ve **uygun girişimlerin planlanması**, gereken önlemlerin alınması konusunda okul idaresiyle koordinasyonu sağlar.
- ▶ c) Sağlık biriminin **malzeme ihtiyaç listesini tespit eder** ve okul idaresine bildirir.
- ▶ ç) Okula her **yeni katılan öğrencinin sağlık durumunun değerlendirilmesinde** ve öğrencilerin düzenli olarak **periyodik fiziki muayenelerinde görev alır** ve sağlık durumunu kaydeder.

Okul Sağlığı Hemşiresi-2:

- d) **Hastalanan** veya **acil müdahale** gereken öğrenci ve okul çalışanının, hekim istemi doğrultusunda tedavi ve bakıma yönelik hemşirelik hizmetlerini planlar, uygular, değerlendirir ve hemşire gözlem formuna kayıt eder.
- e) Okul sağlık ekibiyle birlikte okulda düzenli olarak gerçekleştirilen **bağışıklama ve sağlık taramalarında** görev alır.
- f) Okulda **çevre sağlığını** ilgilendiren durumları (okul çevresi, oyun alanı, su sağlanması, çöplerin yok edilmesi, tuvaletler, ısıtma ve havalandırma, aydınlatma, kazalara neden olabilecek durumlar, sınıfların büyüklüğü vb.) kontrol eder, değerlendirir ve okul idaresini bu konuda bilgilendirir.

Okul Sağlığı Hemşiresi-3:

- g) Okulda öğrencilere doğru sağlık bilgilerinin aktarılması ve sağlık konusunda olumlu davranışların kazandırılması amacıyla **Sağlık Eğitimi** (temizliğin önemi, kazalar ve hastalıklardan korunma, ilkyardım, sigara ve alkolün zararları ve cinsel eğitim vs.) faaliyetleri planlar ve yürütür.
- ğ) Okulda yapılan ruh sağlığı çalışmalarını (madde bağımlılığı, yeme bozukluğu, dikkat bozukluğu, depresyon, anksiyete, antisosyal davranışlar vs.) sonucunda sorun saptanan öğrenci, öğretmen ve ailesi arasında işbirliğini sağlar ve ilgili durumda **sağlık danışmanlığını** yürütür.

Okul Sağlığı Hemşiresi-4:

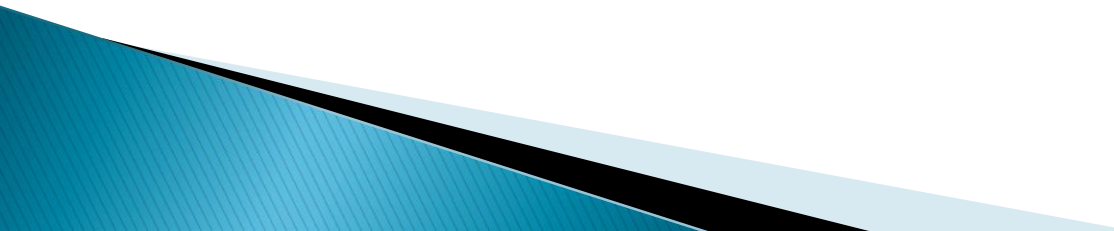
- h) **Okul kantininde görev alan personelin** kişisel hijyen, kantin hijyeni ve gıda güvenliği gibi konularda sağlık eğitimlerini planlar, yürütür ve denetler.
- ı) **Okul temizliğini yürüten personele** tuvalet temizliği, sınıf temizliği gibi konularda sağlık eğitimi yapar ve onları denetler.
- i) **Okul mutfağında görev alan personele** kişisel hijyen, mutfak hijyeni ve besinlerin satın alınmaları, saklanması, işleme, işlendikten sonra saklama konularında sağlık eğitimlerini planlar, yürütür ve denetler.
- j) Düzenli periyodik olarak **okulun sağlık raporunu** oluşturur ve okul idaresine bildirir.

Okul Sağlığı Hemşiresi-5:

- k) Öğrencilerin fiziksel ve psikolojik potansiyellerini fark edip ortaya koymalarını sağlamak, özgüvenlerini geliştirmek amacı ile okulda görev alan öğretmenler, öğrenci ve aile arasında **koordinasyonu** sağlar.
- l) **Kronik hastalığı ve alerjileri olan öğrenciler** için öğrencinin kendisi, aile ve öğretmenine **sağlık danışmanlığı yapar**. Bulaşıcı hastalıkların önlenmesinde öğrenciler, aileleri ve öğretmenleri arasında koordinasyonu sağlar ve sağlık danışmanlığını yürütür.
- m) **Kazalardan korunma** ve güvenlik önlemlerinin geliştirilmesinde, öğrenci, aile, okul yönetimi ve eğitimcilerle işbirliği içerisinde çalışır.

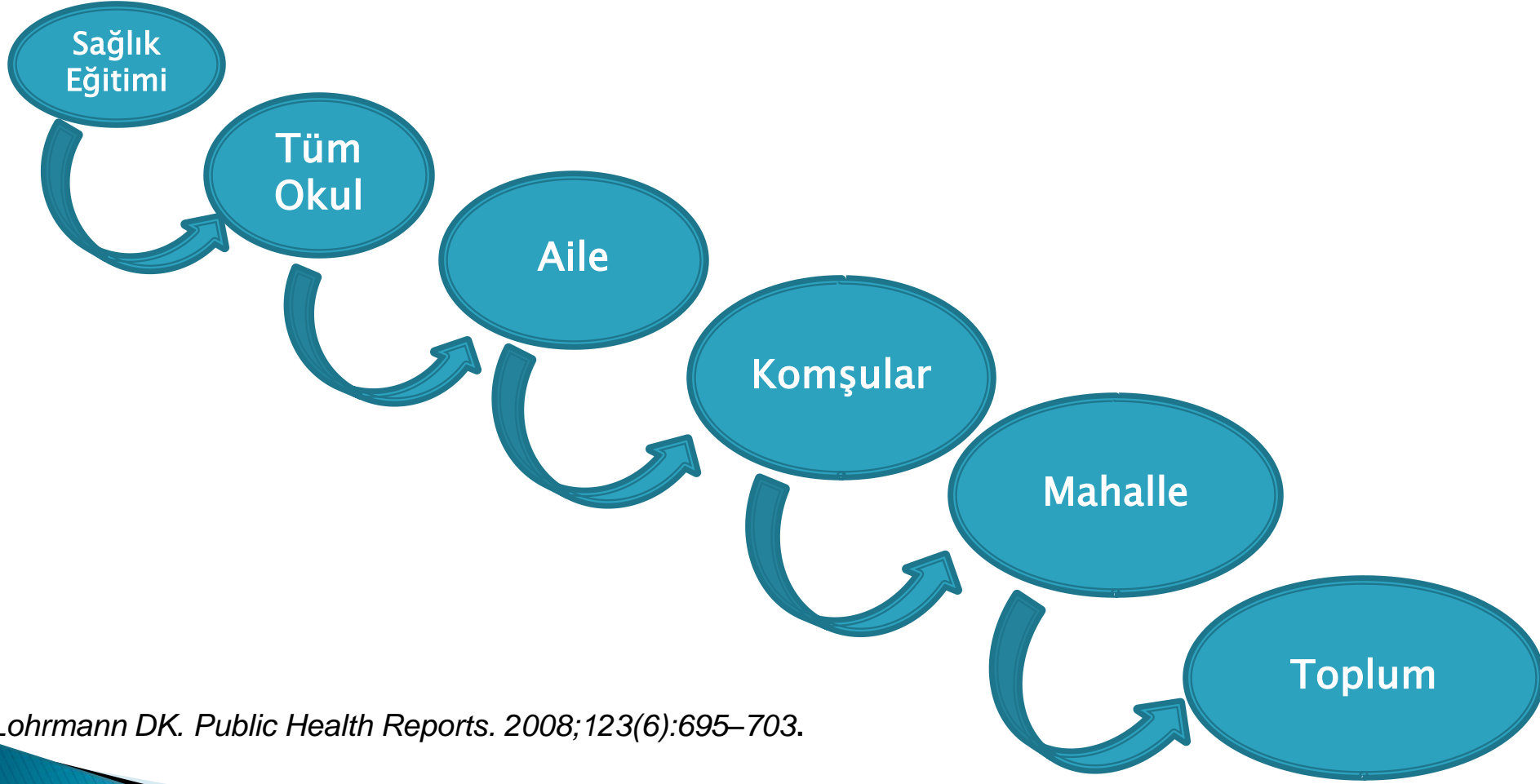
- ▶ Genelde hemşirelik işlemleri ile okul sağlığı hemşireliği işlemleri özünde aynıdır.

Hemşirelik İşlemleri

- ▶ Durum tespiti, gözlem
 - ▶ Veri toplama
 - ▶ Hemşire tanısı
 - ▶ Planlama
 - ▶ Uygulama
 - ▶ Değerlendirme
-

Riskli Davranışlar

- ▶ Bağımlılık yapan madde kullanımı (Sigara- alkol,
- ▶ Kötü beslenme,
- ▶ Sedanter hayat tarzı,
- ▶ Cinsel yolla bulaşan hastalıklar
- ▶ İstenmeyen gebelikler,
- ▶ Yaralanmalarla sonuçlanan davranışlar (şiddet ve anti-sosyal davranışlar vb.)

Lohrmann DK. Public Health Reports. 2008;123(6):695–703.

OKUL SAĞIĞI ÇALIŞMALARININ BAŞARILI OLABİLMESİ İÇİN:

- ▶ Okul sağlığı hizmetleri, toplumun genel sağlık hizmetlerinin ayrılmaz bir parçası olmalıdır.
- ▶ Okul öncesi dönemde verilen sağlık hizmeti ile koordineli olarak ve devamı şeklinde yürütülmelidir.
- ▶ Her ülke koşullarına uygun olarak okul sağlığı hizmetlerini geliştirmeli, bu konuda gelişmiş ülkeleri taklit etmekten kaçınılmalıdır.

OKUL SAĞIĞI ÇALIŞMALARININ BAŞARILI OLABİLMESİ İÇİN:

- ▶ Okul sağlığı hizmetlerinden sorumlu olanlar sorumluluklarını bilinçli olarak yapmalıdır.
- ▶ Okul sağlığı hizmetleri okul çağındaki tüm çocukları kapsamalıdır.
- ▶ Çocuklara ilk okula başlarken ve daha sonraki yıllarda yılda 1 kez olmak üzere beden, duyma, görme ve diş muayeneleri yapılmalı ve bulgular kaydedilmelidir.

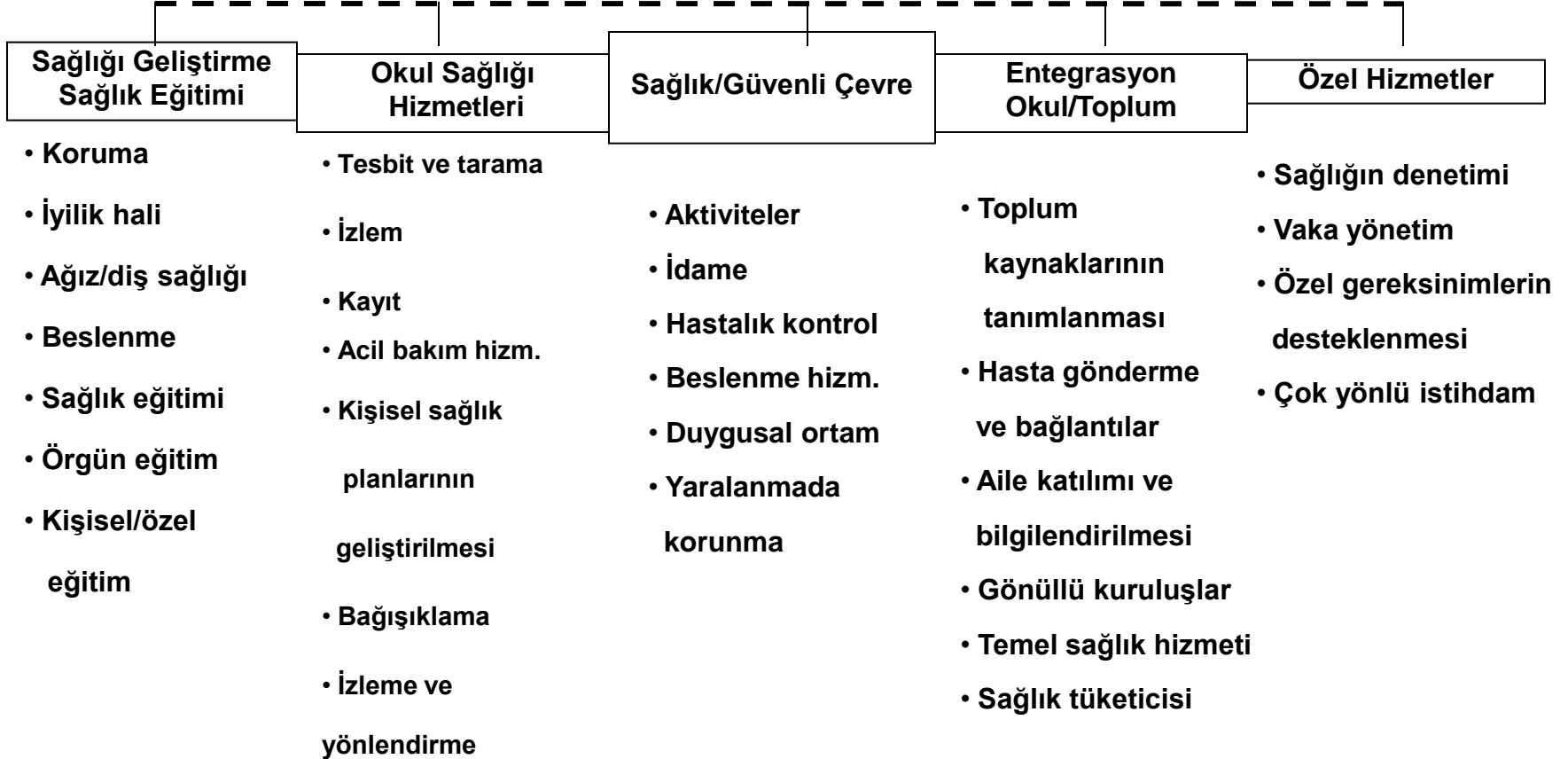
OKUL SAĞIĞI ÇALIŞMALARININ BAŞARILI OLABİLMESİ İÇİN:

- ▶ Bedensel ve ruhsal bozukluğu saptananlar 2.basamak hizmetlerden yararlandırılmalıdır.
- ▶ Okul sağlığında görevli personel hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.
- ▶ Okul sağlığı çalışmalarında sağlık personeli, öğretmen ve veli iş birliği yapmalı, planlama, uygulama ve finansman konularında bu işbirliği sürdürülmelidir.

Çağdaş Okul Sağlığı Programı

Yönetim

*Personel
Politikalar ve İşleyiş
Kaynaklar
Öğrenci Personel Hizmetleri
Bilgi Yönetimi
Planlama*

OKUL SAĞLIĞI PROGRAMI

OKUL SAĞLIĞI İLE İLGİLİ 2020 YILI

ULUSAL SAĞLIK HEDEFLERİ ÖZETİ

- ▶ 1 ile 12. sınıflar arası öğrencilerin okulda günlük beden eğitimi aktivitelerine katılımlarını günlük en az % 50 artırmak.
- ▶ Okul beslenme programı olan öğle yemeği ve kahvaltı programlarını (içeriği Türkiye Diyetisyenler Derneği Beslenme Rehberindeki beslenme ilkelerine uygun olarak) en az % 90'a çıkarmak.
- ▶ Ulusal okullarda okul öncesinden başlayarak 12. sınıfa kadar beslenme eğitimini % 75'e çıkarmak.

OKUL SAĞLIĞI PROGRAMI

OKUL SAĞLIĞI İLE İLGİLİ 2020 YILI

ULUSAL SAĞLIK HEDEFLERİ ÖZETİ

- ▶ Tüm İlköğretim, Lise ve Kolejlerin müfredatına tütün ve mamullerinden korunma dersi koymak.
- ▶ İlköğretim ve Liselerdeki öğrencileri alkol ve bağımlılık yapan diğer ilaçlardan koruyan eğitim programları koymak.
- ▶ 10 ile 18 yaş arası öğrencilerin en az % 85'inin aileleri ile veya onların tavsiye edeceği sağlıkçılar ile cinsel yaşamı tartışır hale gelmesi veya okullardan bu bilgileri alması için düzenleme yapmak.

OKUL SAĞLIĞI PROGRAMI

OKUL SAĞLIĞI İLE İLGİLİ 2020 YILI

ULUSAL SAĞLIK HEDEFLERİ ÖZETİ

- ▶ İlköğretim ve liselerde şiddeti en az %50 azaltmak.
Bunun için şiddet karşıtı ve çözümleyici plan hazırlamak.
- ▶ Okullarda kazalardan korunma ve kontrolü için en az %50'sinde eğitim planlamak.
- ▶ 4 ile 12. sınıflar arası eğitim programına cinsel yolla bulaşan hastalıklar (HIV) konusundaki eğitimi en az %95'e çıkarmak
- ▶ İlköğretim ve liselerde cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmayı eğitim kapsamına almak.